

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

ul. Piotrkowska 120
90-006 Łódź
tel. (0 42) 636 36 89, fax (0 42) 636 07 12
e-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO-61-18/10/AK

Łódź, dnia 22 października 2010 r.

DECYZJA Nr RŁO 31/2010

- I.** Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Zofii Porębskiej prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą F.H.U. „ROMA” Zofia Porębska w Zduńskiej Woli,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 cytowanej na wstępie ustawy, bezprawne działanie Zofii Porębskiej prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą F.H.U. „ROMA” Zofia Porębska w Zduńskiej Woli, polegające na stosowaniu we wzorcu umowy – informacji o zakresie odpowiedzialności za wykonaną usługę prania odzieży pod nazwą „WAŻNE”, postanowienia, które zostało wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone”, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.), o treści:

„Zakład odpowiada za uszkodzenia: do wysokości 10 - krotnej ceny usługi”,

i stwierdza jej zaniechanie z dniem 19 sierpnia 2010 r.

- II.** Na podstawie art. 77 w związku z art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz art. 263 § 1 k.p.a. i art. 264 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 wyżej wymienionej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 33 ust. 6 ww. ustawy

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

postanawia się **obciążyć** Zofię Porębską prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą F.H.U. „ROMA” Zofia Porębska w Zduńskiej Woli, **kosztami** opisanego w punkcie I postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wysokości 25,55 zł (słownie: dwadzieścia pięć złotych pięćdziesiąt pięć groszy).

Uzasadnienie

W dniu 10 sierpnia 2010 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej: „Prezesem Urzędu”) na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm. – zwanej dalej „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów”) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy wszczął postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania postępowanie przez Zofię Porębską prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą FHU „ROMA” Zofia Porębska w Zduńskiej Woli, praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na godzącym w nie, bezprawnym stosowaniu we wzorcu umowy – informacji o zakresie odpowiedzialności za wykonaną usługę prania odzieży pod nazwą „WAŻNE”, postanowienia, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, o treści: „Zakład odpowiada za uszkodzenia: do wysokości 10 - krotnej ceny usługi”, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 cytowanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dowód: karty nr 1 -2).

Podstawę do wszczęcia ww. postępowania stanowił materiał dowodowy zebrany w postępowaniu wyjaśniającym, o sygn. akt RŁO-405-12/10/AK wszczętym w celu wstępnego ustalenia czy przedsiębiorcy świadczący usługi pralnicze na terenie Zduńskiej Woli i Sieradza w tym Firma F.H.U. ROMA Zofia Porębska stosują niedozwolone postanowienia umowne uzasadniające podjęcie działań wskazanych w odrębnych ustawach lub wpisane do „Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone” co może stanowić naruszenie cytowanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów: (zwana dalej: „Przedsiębiorcą” lub „Zofią Porębską”). Kontrola wykazała, że we wzorcu – informacji o zakresie odpowiedzialności za wykonaną usługę prania odzieży pod nazwą „WAŻNE”, Przedsiębiorca stosuje postanowienie o treści „Zakład odpowiada za uszkodzenia: do wysokości 10 - krotnej ceny usługi”, które zostało wpisane do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone”, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) (zwany dalej: „Rejestr”) pod pozycją nr 8 w dniu 15 października 2002 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego z dnia 16 stycznia 2002 r., sygn. akt XVII Amc 7/00, oraz pod pozycją nr 141 w dniu 11 października 2004 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 21 kwietnia 2004 r., sygn. akt XVII Amc 74/03.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu niniejszego postępowania Przedsiębiorca w piśmie z dnia 24 sierpnia 2010 r. poinformował, że nigdy nie stosował wskazanej przez Prezesa Urzędu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, a wskazana w zawiadomieniu informacja została usunięta z tablic informacyjnych znajdujących się w firmie w dniu otrzymania „Zawiadomienia”, to jest 19 sierpnia 2010 r. (dowód: karta nr 11).

Dodatkowo w piśmie z dnia 15 września 2010 r. Zofia Porębska przesłała dokumenty finansowe potwierdzające przychód w 2009 r. w wysokości *tajemnica przedsiębiorcy* zł (dowód: karty nr 14).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje.

Zofia Porębska jest przedsiębiorcą wpisanym pod numerem 9054/99 do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Zduńska Wola i prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą F.H.U. ROMA Zofia Porębska. Zgodnie z przedstawionym aktualnym zaświadczeniem o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej przedmiotem działalności Zofii Porębskiej jest pranie i czyszczenie wyrobów włókienniczych i futrzarskich. (dowód: karta Nr 5).

Przy zawieraniu z konsumentami umów o świadczenie usługi prania odzieży Przedsiębiorca posługuje się wzorcem umowy zatytułowanym „Ważne” wywieszonym na tablicy informacyjnej w lokalu firmy – punkcie przyjęć. Wzorzec ten jest podany do publicznej wiadomości poprzez jego wywieszenie na tablicy informacyjnej i zawiera ustalone jednostronnie przez Przedsiębiorcę warunki odpowiedzialności za wykonywane usługi na rzecz konsumentów, w brzmieniu: „*Zakład odpowiada za uszkodzenia: do wysokości 10 - krotnej ceny usługi*” (dowód: karty nr 7 i 9). Taki sposób informowania konsumentów o uprawnieniach i obowiązkach stron umowy jest zwyczajowo przyjęty w przypadku umów dotyczących drobnych, bieżących spraw, w tym usług prania odzieży.

W Rejestrze, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Prezes Urzędu zamieścił postanowienia umowne o treści:

- pod pozycją 8 niedozwolone postanowienie umowne o treści: „*w przypadku zaginięcia lub zniszczenia garderoby odszkodowanie dla klienta stanowi kwota odpowiadająca jej wartości, nie więcej jednak niż równowartość 10-krotnej ceny za wykonaną usługę*”, które zostało wpisane do Rejestru w dniu 15 października 2002 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego, (zwanego dalej: „SOKiK” lub Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów”) z dnia 16 stycznia 2002, sygn. akt XVII Amc 7/00.
- pod pozycją 141 niedozwolone postanowienie umowne o treści: „*w pozostałych przypadkach pralnia odpowiada do wysokości 10 krotności ceny usługi*”, które zostało wpisane do Rejestru w dniu 11 października 2004 r. na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 21 kwietnia 2004 r., sygn. akt XVII Amc 74/03.

W dniu 19 sierpnia 2010 r. Zofia Porębska wykreśliła z wywieszonej informacji pod nazwą „Ważne” kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie (dowód: karta nr 11).

W 2009 r. przychód Przedsiębiorcy wyniósł 560.862.21 zł (dowód: karty nr 16).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w przedmiotowej sprawie niezbędne jest wpięrw ustalenie, czy doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego, a następnie, czy doszło do naruszenia przesłanek praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zarzucanych Spółce, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 tej ustawy.

Naruszenie interesu publicznoprawnego.

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w ustawie jest zatem, aby działania przedsiębiorców – którym zarzucono naruszenie jej przepisów – stanowiły potencjalne zagrożenie interesu publicznego, nie zaś jednostki lub grupy.

Ustawa zatem, w odniesieniu do przedsiębiorców chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy, jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym.

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem działania Zofii Porębskiej nie były ograniczone do określonych odbiorców lub ich grupy. Dotyczyły wszystkich aktualnych i potencjalnych odbiorców usług oferowanych przez Zofię Porębską w zakresie usług pralniczych.

W tym stanie rzeczy uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przepis art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, iż zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, stosownie zaś do art. 24 ust. 2 tej ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, przy czym zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 tej ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru.

Konsumentem w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c. w zw. z art. 4 pkt 12 tej ustawy).

W związku z powyższym, dla uznania działania przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest wykazanie, iż spełnione zostały kumulatywnie trzy następujące przesłanki:

- a) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,
- b) działanie to jest bezprawne,
- c) działanie przedsiębiorcy godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Ad a)

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z art. 4 pkt 1 tej ustawy pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1905 ze zm. – zwanej dalej „ustawa o swobodzie działalności gospodarczej”) oraz: a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, b) osobę

fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, c) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 – na potrzeby przepisów dotyczących (...) praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (trzeci człon definicji przedsiębiorcy zawartej w art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów [lit. c]) znajduje zastosowanie wyłącznie w postępowaniach w sprawach koncentracji). Natomiast w myśl art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przedsiębiorcą w jej rozumieniu jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna nie będąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Właściwą dla przedsiębiorcy działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej).

Zofia Porębska prowadząca działalność gospodarczą pod nazwą F.H.U. „ROMA” Zofia Porębska w Zduńskiej Woli została wpisana do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Zduńska Wola pod numerem 9054/99. Nie ulega zatem wątpliwości, iż Zofia Porębska jest przedsiębiorcą w rozumieniu powołanego wyżej art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym przy wykonywaniu działalności gospodarczej podlega ona rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów i jej działania mogą podlegać ocenie pod kątem naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu stwierdził, że pierwsza przesłanka niezbędna dla uznania działań przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów została spełniona.

Ad b)

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Porządek prawny obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów (m.in. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 13 listopada 2007 r., XVII AmA 45/07). Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. O bezprawności działania decyduje w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2002 r., I PKN 267/2001). Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy (umyślność bądź nieumyślność), a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Zwrócił na to uwagę Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. XVIII AmA 32/05) wskazując, iż art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, (którego odpowiednikiem w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów jest art. 24 ust. 2), nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku

z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Bezprawność działań przedsiębiorcy wynika zatem, co do zasady, z naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Niemniej jednak, ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w jednym przypadku wprost identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne, mianowicie, działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do Rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu. Jak wskazał Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII AmA 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm. – obecnie art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli zostanie ustalone, że przedsiębiorca stosował we wzorcach umów postanowienia, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowy zawierający postanowienia o treści już wpisanej do Rejestru stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Mówiąc o wzorcach umowy w rozumieniu art. 384 k.c. należy mieć na uwadze wszelkie jednostronnie przygotowane przed zawarciem umowy gotowe postanowienia umowne, które w praktyce mogą przyjąć postać ogólnych warunków umów, wzorów umów lub regulaminów. Zgodnie z art. 384 § 2 k.c. pojęcie wzorca umowy obejmuje także te wzorce, które nie są doręczane konsumentowi przy zawarciu umowy, których stosowanie jest jednak zwyczajowo przyjęte i dotyczy drobnych, bieżących spraw, i z którymi konsument z łatwością mógł się zapoznać. Wzorzec umowy stosowany w obrocie z konsumentami może zostać poddany tzw. kontroli abstrakcyjnej na podstawie przepisów zawartych w art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c., dokonywanej niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie.

Rejestr prowadzony jest przez Prezesa Urzędu na podstawie wydawanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów prawomocnych wyroków, uwzględniających powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.). Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę jawności Rejestru. Oznacza to, że Rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, tzn. każdy ma do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności Rejestru jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów.

Stosowanie postanowienia wzorca umowy, które po uznaniu go przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone zostało wpisane do Rejestru jest prawnie zakazane. Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, przytaczający treść postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma skutek wobec osób trzecich od dnia wpisania postanowień uznanych za niedozwolone do Rejestru. Przywołany przepis rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Jak podnosi się w piśmiennictwie, przepis ten „dotyczy rozszerzonej prawomocności materialno-prawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciw wszystkim. Przepis ten wyraźnie stanowi, iż wyrok ma

skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do Rejestru, wywołuje więc skutek *erga omnes*¹. Należy podkreślić również, że art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii podmiotów nim objętych. Zatem zgodnie z regułą *lege non distinguente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, którego dotyczy wyrok sądu, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego tego rodzaju postanowienie. Oznacza to, że od dnia wpisania do Rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu postanowienia uznanego wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienie umowne, żaden z uczestników obrotu prawnego nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) Sąd Najwyższy jednoznacznie rozstrzygnął, że „stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.” Tym samym Sąd Najwyższy przesądził, iż stosowanie postanowienia tożsamego z postanowieniem wpisanym do Rejestru przez przedsiębiorcę, który nie był stroną postępowania sądowego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, w wyniku którego dane postanowienie zostało wpisane do Rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy również wskazać, że dla uznania, że postanowienie wzorca umowy stanowiące przedmiot postępowania przed Prezesem Urzędu oraz postanowienie wpisane do Rejestru są tożsame w treści, nie jest konieczna identyczność porównywanych postanowień. Zabiegi stylistyczne, polegające na przestawieniu szyku zdania, zmianie użytych wyrazów czy zastosowaniu synonimów, nie eliminują bowiem abuzywnego charakteru danego postanowienia. W celu uznania postanowień za tożsame wystarczy, że hipoteza postanowienia kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieści się w hipotezie postanowienia wpisanego do Rejestru. Pogląd powyższy należy uznać za ugruntowany również w orzecznictwie. W wyroku z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII AmA 46/04) Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wskazał, iż „nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul”. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, cel jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia postanowienia uznanego za niedozwolone, można uznać, iż oba są tożsame. Stanowisko to znalazło także potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), w której Sąd Najwyższy podniósł, iż „stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru”.

W celu wykazania bezprawności działań przedsiębiorcy konieczne jest zatem ustalenie, że treść postanowień zawartych w stosowanym przez niego wzorcu umownym mieści się w hipotezach postanowień wpisanych do Rejestru.

W sprawie o naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów niezbędne jest każdorazowe uwzględnienie dwóch kryteriów tożsamości postanowień kwestionowanych z postanowieniami wpisanymi do Rejestru, a mianowicie kryterium tożsamości stosunków prawnych, których dotyczy postanowienie kwestionowane

¹ H. Ciepla, [w:] K. Piasecki [red.], *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001, s. 249.

i postanowienie wpisane do Rejestru, a także kryterium tożsamości treści postanowienia kwestionowanego z treścią postanowienia uznanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone. Badanie tożsamości stosunków prawnych może odbywać się w oparciu o kryterium branży, w jakiej działa przedsiębiorca, który stosuje we wzorcach umów w obrocie konsumenckim kwestionowane postanowienie umowne oraz w jakiej działał przedsiębiorca, którego postanowienie umowne zostało wpisane do Rejestru. Przy badaniu zaś tożsamości treści postanowienia kwestionowanego z treścią postanowienia wpisanego do Rejestru należy brać pod uwagę kryterium celu, jakiemu służy kwestionowane postanowienie (konieczne jest tu stwierdzenie, iż analizowane postanowienie mieści się w hipotezie postanowienia wpisanego do Rejestru, przy czym nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych postanowień). Zatem czynnikiem przesądzającym o tożsamości badanych postanowień powinien być cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie, kryterium kontekstu umieszczenia w Rejestrze, a także kryterium podobieństwa stanu faktycznego, będącego podstawą oceny abuzywności danego postanowienia.

Analiza postanowienia zawartego we wzorcu umowy zatytułowanym „Ważne” stosowanym przez Przedsiębiorcę wykazała, co następuje.

Treść postanowienia umownego, *„Zakład odpowiada za uszkodzenia: do wysokości 10 - krotnej ceny usługi, w ocenie Prezesa Urzędu, jest tożsama z treścią postanowień: „w przypadku zaginięcia lub zniszczenia garderoby odszkodowanie dla klienta stanowi kwota odpowiadająca jej wartości, nie więcej jednak niż równowartość 10-krotnej ceny za wykonaną usługę”*, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 10 października 2002 r., pod pozycją 8, oraz na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 16 stycznia 2002 r., sygn. akt XVII AmC 7/00, *„W pozostałych przypadkach pralnia odpowiada do wysokości 10 krotności ceny usługi.”*, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 11 października 2004 r., pod pozycją 141, na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 21 kwietnia 2004 r., sygn. akt XVII AmC 74/03,

W ocenie Prezesa Urzędu, porównanie analizowanego postanowienia z wymienionymi powyżej postanowieniami umownymi wpisanymi do Rejestru wskazuje, iż treść tego postanowienia w sposób tożsamy kształtuje prawa i obowiązki konsumentów oraz mieści się w hipotezie zakazanych postanowień wzorców umowy. Należy wskazać, iż pomimo różnic redakcyjnych kwestionowanego postanowienia jak i postanowień umownych wpisanych do Rejestru pod pozycją 8 i 141 cele porównywanych postanowień, jak i ich skutki są identyczne, bowiem ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Zatem skutki wywołane przez stosowanie kwestionowanego postanowienia umownego są tożsame ze skutkami wynikającymi ze stosowania ww. niedozwolonych postanowień. W ww. wyrokach Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zgodził się z argumentacją zawartą w powództwach i uznał, iż powyższe postanowienia są niezgodne z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385³ pkt. 2 k.c.. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów potwierdził, że oceniane postanowienia pozwalają przedsiębiorcy na ograniczenie swojej odpowiedzialności do z góry określonej kwoty, niezależnie od faktycznej wysokości poniesionej przez konsumentów szkody. Ograniczenie wysokości odszkodowania prowadzi w efekcie do zachwiania ekwiwalentności świadczeń wzajemnych stron umowy, poprzez faktyczne przerzucenie na konsumenta ewentualnych strat finansowych ponoszonych w związku z utratą lub uszkodzeniem odzieży oddanej do prania. Ponadto, zarówno Przedsiębiorca jak i przedsiębiorcy, którzy stosowali we wzorcu umowy postanowienie uznane za niedozwolone na mocy ww. wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i

Konsumentów (pierwotny adresat postanowienia uznanego za niedozwolone) prowadzili działalność gospodarczą na rynku świadczenia usług prania odzieży.

W konsekwencji przyjąć należy, iż treść kwestionowanego postanowienia jest tożsama z treścią niedozwolonych postanowień wpisanych do Rejestru pod pozycjami 8 i 141.

Ad c)

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie podaje definicji „zbiorowego interesu konsumentów”, przepis art. 24 ust. 3 wskazuje jednak, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza zatem narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę, obejmującą tak działania, jak i zaniechania. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia.

Nie ulega wątpliwości, że działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków. Natomiast przez interes zbiorowy należy rozumieć interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest zatem ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów lub gdy negatywnymi skutkami działań przedsiębiorcy dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość, chociażby tylko potencjalna, wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem lub zagrożeniem naruszenia praw znacznej, potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów – potencjalnych klientów Przedsiębiorcy.

W omawianym przypadku naruszenie lub zagrożenie naruszenia praw znacznej, potencjalnie nieograniczonej grupy konsumentów przejawia się w możliwości zawarcia przez konsumentów umowy o świadczenie usługi prania odzieży na warunkach ustalonych przez Przedsiębiorcę akceptując te warunki w momencie przekazania odzieży do prania. Jak wykazano w niniejszej Decyzji, wzorzec umowy o nazwie „Ważne” stosowany przez Przedsiębiorcę w obrocie konsumenckim zawiera postanowienia umowne tożsame z postanowieniami uznanymi przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisanymi do Rejestru. Zbiorowy interes realizuje się natomiast poprzez fakt, iż potencjalnie wszyscy zainteresowani ofertą Przedsiębiorcy konsumenci lub też konsumenci, którzy korzystają z usług świadczonych przez niego na podstawie zawartych z nią umów, są narażeni na niebezpieczeństwo związania wzorcem umowy, który zawiera postanowienie umowne tożsame z niedozwolonymi postanowieniami umownymi, a zatem postanowienie bezprawnie godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Należy podkreślić, że w rozpatrywanym stanie faktycznym bezprawne zachowanie Przedsiębiorcy nie dotyczyło interesów poszczególnych konsumentów, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i niedający się porównać z innymi, lecz mieliśmy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami szerokiego kręgu usługobiorców, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych jej kontrahentów.

Interes konsumentów należy rozumieć jako interes prawny a nie faktyczny, zatem uznany przez ustawodawcę na zasługujący na ochronę i zabezpieczenie. W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, iż określenie stałego czy zamkniętego katalogu interesów

konsumentów nie jest możliwe, ani też zasadne.² Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów powiązane jest z naruszaniem interesów gospodarczych konsumentów. Pod tym pojęciem należy rozumieć zarówno naruszenie interesów *stricte* ekonomicznych (o wymiarze majątkowym), jak również prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych, zapewniających konsumentom dokonywanie transakcji handlowych z przedsiębiorcami przy całkowitym zrozumieniu rzeczywistego sensu ekonomicznego i prawnego warunków dokonywanych czynności na etapie przedkontraktowym oraz w czasie wykonywania umowy.

Z przedstawionych powyżej rozważań znajdujących potwierdzenie zarówno w orzecznictwie, jak i literaturze przedmiotu wynika, że okoliczność faktycznego naruszenia dokonana w indywidualnych przypadkach nie jest czynnikiem decydującym dla oceny, czy dane działanie godzi w zbiorowy interes konsumentów. Działanie podejmowane w ramach niniejszego postępowania w ramach realizacji interesu publicznego nie dotyczy sytuacji pojedynczych konsumentów, lecz zaburzeń na rynku, w rozumieniu negatywnych zjawisk charakteryzujących jego funkcjonowanie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sygn. VI ACa 196/06). Podejmowane przez Prezesa Urzędu działania mają przeciwdziałać tak rozumianym dysfunkcjom rynkowym także poprzez kształtowanie właściwych postaw rynkowych, wyznaczając wymagane i oczekiwane standardy zachowań uczestników rynku. Bezprawna praktyka, której dopuściła się Zofia Porębska godzi w pojmowane w ten abstrakcyjny sposób interesy konsumentów.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu stwierdził, że trzecia przesłanka niezbędna dla uznania działań Przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów została spełniona.

Przedsiębiorca zaprzestał stosowania ww. postanowienia z dniem 9 sierpnia 2010 r., wykreślając je z informacji wywieszanej w firmie – punkcie przyjęć, w związku z czym na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należało orzec, iż z tym dniem doszło do zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów opisaną w niniejszym punkcie przedmiotowej decyzji.

Mając na uwadze powyższe Prezes Urzędu orzekł jak w I sentencji niniejszej decyzji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 tej ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów tejże ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania.

Niniejsze postępowanie antymonopolowe zostało wszczęte z urzędu. W jego wyniku Prezes Urzędu w punkcie I sentencji przedmiotowej decyzji stwierdził naruszenie przez Zofię Porębską art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z art. 263 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron w przypadkach przewidzianych w art. 56 k.p.a., a także koszty spowodowane oględzinami na miejscu, jak również koszty doręczenia pism urzędowych. Kosztami niniejszego postępowania są koszty doręczenia Przedsiębiorcy – stronie postępowania pism urzędowych.

² M. Szydło, *Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów*, Monitor Prawniczy 2004/17/791

W związku z powyższym Prezes Urzędu postanowił obciążyć Zofię Porębską kwotą kosztów w wysokości 25,55 zł (słownie: dwadzieścia pięć złotych pięćdziesiąt pięć groszy).

Biorąc powyższe pod uwagę Prezes Urzędu postanowił jak w II sentencji niniejszej decyzji.

Zgodnie z 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 264 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów koszty niniejszego postępowania Zofia Porębska jest obowiązana wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231 000000 w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w pkt II sentencji niniejszej decyzji, stosownie do treści art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 264 § 2 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 479³² § 1 i 2 k.p.c. należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Łodzi

Barbara Romańczak-Graca

Otrzymuje:

Zofia Porębska